

Тренінг для тренерів

**«Парламентські вибори в Україні 2019: судове врегулювання
виборчих спорів»:
методика викладання**

Опорний конспект

Т. Фулей

2019

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою Національної школи суддів України (протокол № 4 від 22.05.2019)

Автор – **Фулей Тетяна**, начальник відділ наукових досліджень проблем судочинства та науково-методичного забезпечення суддівської освіти Національної школи суддів України, кандидат юридичних наук

Фулей Т. «Парламентські вибори в Україні 2019: судове врегулювання виборчих спорів»: методика викладання. Опорний конспект

Запропонований опорний конспект має на меті допомогти викладачам (тренерам) у підготовці та проведенні тренінгів на тему: «Парламентські вибори в Україні 2019: судове врегулювання виборчих спорів».

© Т.Фулей, 2019

Зміст

1. Інгредієнти успішного тренінгу	4
2. Стадії проведення тренінгу: що необхідно враховувати	8
2.1. Підготовка до проведення тренінгу	8
2.2. Проведення тренінгу: основні лайфхаки	9
2.3. Зворотній зв'язок (feedback)	9
3. Підготовка до проведення тренінгу	10
3.1. Підготовка до тренінгу: Як адаптувати навчальний матеріал тренінгу «під себе»	10
3.2. Структурування навчального матеріалу відповідно до методів	10
4. Проведення тренінгу: Лайфхаки.....	14
Труднощі у проведенні тренінгу, які найчастіше виникають	16
5. Зворотній зв'язок (feedback)	17

Опорний конспект

1. Інгредієнти успішного тренінгу

1.1. Навчальний матеріал тренінгу

- a) корисний
- b) структурований
- c) цікавий
- d) ?

1.2. Тренер як особистість

- a) хто???
- b) вища інстанція
- c) me, myself and I
- d) ?

Інколи вам випадатиме нагода попрацювати з особливими викладачами. Якщо матимете такий шанс – не прогайте. Навчіться в прямому сенсі ковтати все важливе, змушуйте себе не ховатися на задніх рядах, а ставити питання – звісно, питання суттєві й доречні, а не такі, що демонструють вашу обізнаність. Що частіше ви так робитиме, то легше це вам даватиметься й то більше отримуватиме користі там, де навіть не сподівалися. Одна лише фраза, що ґрунтується на величезному досвіді такого викладача, може змінити ваше майбутнє. не забувайте також при нагоді висловлювати вдячність людям, які скеровують вас у правильному напрямку, адже для них дуже важливо знати, що їхня допомога має значення.

Талановитий викладач спроможний зробити матеріал простішим і ґрунтовнішим, запустити механізми, які спонукають студентів навчатися одне в одного, стимулюють до самоосвіти. Наприклад, Селсо Баталя, знаний викладач фізики з Коледжу Евергрін Веллі, створив популярний серед студентів блог про те, як ефективно навчатися. Багато викладачів застосовують в аудиторії техніки «активного» й «колаборативного» навчання, які дають студентам можливість активно працювати з матеріалом і одне з одним.

Один факт мене дивував протягом років. Деякі з найкращих викладачів, яких я зустрічала, розповідали, що в молоді роки були надто сором'язливими, надто скупими перед аудиторією. вони думали, що не мають здібностей для такої професії. Але згодом ті риси, які вони вважали своїми мінусами, дивовижним чином допомогли їм перетворити на глибоких, вдумливих і креативних викладачів, якими вони стали. Інтроверсія допомогла їм розуміти й відчувати інших, а усвідомлення своїх недоліків минулому зробило їх терплячими й не дали впасти в ілюзію всезнайства.

Оклі Барбара Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну / пер. з англ. Артем Замоцій. – К.: Наш формат, 2018. – С. 197-198

1.3. Інші

- успішний ≠ корисний ≠ приємний – що спільного і що відмінного
- некомфортне навчання – у чому ризику?

Питання на обговорення_1:

У чому має бути комфортно, в чому – ні?

Корисність некомфортного навчання

«Як труднощі роблять нас сильнішими», відео TED

How frustration can make us more creative – Tim Harford

Понад 2,8 млн. переглядів, переклад на 26 мов

https://www.ted.com/talks/tim_harford_how_messy_problems_can_inspire_creativity

Транскрипт

https://www.ted.com/talks/tim_harford_how_messy_problems_can_inspire_creativity/transcript#t-689847

00:12 У кінці січня 1975 року 17-річна німкеня Вера Брандес вийшла на сцену Опери міста Кельн. Зала була порожня. Її підсвічувало тільки тьмяне зеленкувате світло вказників виходу. Це був найзахопливіший день Вериного життя. Наймолодша організаторка концертів у Німеччині, вона переконала Кельнську оперу влаштувати пізнього вечора джазовий концерт відомого американського музиканта Кіта Джарретта. Збереться 1 400 глядачів. І лише за кілька годин Джарретт вийде на оцю сцену, сяде за рояль і без репетицій, без партитури почне грати.

01:04 Але поки що Вера показувала Кіту рояль, на якому він гратиме, і справи йшли не дуже добре. Джарретт дещо стурбовано оглянув інструмент, зіграв кілька нот, обійшов довкола, зіграв ще кілька нот і пробурмотів щось своєму продюсеру. Тоді продюсер підійшов до Вери й сказав: "Якщо не знайдеш інший рояль, Кіт не гратиме".

01:30 Сталася помилка. Опера надала не той інструмент. У цього верхній регістр був жорстким, медяним, бо уся повсть стерлася. Чорні клавіші западали. Білі клавіші вийшли з ладу, педалі не працювали, і сам рояль був попросту замалий. Він не створив би звуку, що наповнить велику залу, як у Кельнській опері.

01:54 Тож Кіт Джарретт пішов. Він повернувся до своєї автівки, залишивши Веру Брандес телефонувати у пошуках іншого роялю. Вона зрештою знайшла настроювача, але не могла знайти інший рояль. Тож вона вийшла на вулицю і стояла під дощем, говорячи до Кіта Джарретта, благаючи його не скасовувати виступ. Той визирнув з автівки, поглянув на цього обдертого, наскрізь мокрого німецького підлітка, пошкодував її і сказав: "Не забувай... тільки для тебе".

02:39 Тож кількома годинами по тому Джарретт насправді вийшов на сцену опери, він сів за рояль, на якому неможливо було грати, і заграв.

02:51 (Музика)

03:04 За мить стало зрозуміло, що відбувається щось дивовижне. Джарретт унікав оцього верхнього регістру, він тримався середини, і це надавало музиці заспокійливого, врівноваженого звучання. Але оскільки рояль був занадто тихий, він додавав повторюваний рокіт басової партії. Він підвівся на ноги, звиваючись, стукаючи по клавішах, відчайдушно намагаючись створити досить звуку, щоб сягнути дальніх рядів.

03:37 Це був неймовірний виступ. Якимось чином він ніс заспокоєння і водночас був сповнений енергії. Динамічний. І слухачі були в захваті. І після того теж, бо запис Кельнського концерту - лідер продажів фортепіанних концертів і лідер продажів соло-альбомів джазу усіх часів.

04:02 Кіт Джарретт приборкав безлад. Він прийняв безлад і піднісся над ним. Але замислимося на мить про перше поривання Джарретта. Він не хотів грати. Звісно, кожен із нас у хоч трохи подібному випадку почувався б так само, мав би те саме поривання. Ми не любимо, коли просять зробити щось добре на поганому обладнанні. Ми не хочемо проходити через зайві складнощі. Та інстинкт Джарретта помилявся, і яке щастя, що він змінив думку! І я думаю, наш інстинкт так само помиляється. Думаю, нам варто трохи більше цінувати неочікувані переваги необхідності приборкувати незначний безлад. Я наведу приклади з когнітивної психології, теорії складних систем, соціальної психології і, звісно, рок-н-ролу.

05:05 Тож спочатку когнітивна психологія. Ми дійсно знаємо вже деякий час, що певні типи складнощів, певні типи перепон можуть дійсно покращити результати. Наприклад, психолог Даніель Оппенгаймер кілька років тому почав співпрацю із вчителями. І попросив їх переробити роздатковий матеріал, що отримували деякі класи. Тож звичайна роздруківка мала простий шрифт, наприклад Helvetica або Times New Roman. Але половина учнів отримали роздруківки, де текст був написаний щільно, як-от шрифтом Haettenschweiler, або якимсь чудернацьким шрифтом на зразок курсивного Comic Sans. Це насправді потворні шрифти, і їх дуже важко читати. Але наприкінці семестру учні склали іспит, і той, хто під час навчання читав складніші шрифти, показав кращі результати з різних дисциплін. А причина в тому, що складний шрифт сповільнив їх, змусив працювати трохи старанніше, трохи більше замислюватися над прочитаним, розтлумачувати собі... І вони вивчили більше.

06:16 Інший приклад. Психолог Шеллі Карсон тестувала студентів Гарварду на якість їхніх фільтрів уваги. Що я маю на увазі? Уявіть собі ресторан, і ви розмовляєте з кимсь, навколо вас у ресторані відбувається безліч інших бесід, і ви хочете їх відфільтрувати, зосередитися на тому, що важливе для вас. Ви можете це зробити? Якщо так, у вас добрі, надійні фільтри уваги. Але деяким людям це дійсно складно. Деякі з учасників дослідження Карсон мали з цим

проблеми. У них були слабкі фільтри, багато зайвої інформації надходило крізь них. А з цього випливає, що вони постійно відволікалися через звуки і образи зі світу навколо себе. Якщо вони писали есей, а поруч працював телевізор, вони не могли не слухати.

07:05 Тепер ви, мабуть, думаєте, що це недолік... але ні. Коли Карсон подивилася на досягнення студентів, студенти зі слабкими фільтрами з більшою ймовірністю сягали справжніх творчих вершин у своєму житті: видавали свій перший роман або перший музичний альбом. Вони відволікалися, але це їм лило воду на млин їхньої творчості. Вони були здатні вийти за межі звичного, бо межі були такі ненадійні й хиткі. 07:36

09:10 Тепер про соціальну психологію. Психолог Кетрін Філіпс з кількома колегами дала студентам детективну загадку про вбивство, цих студентів об'єднали в групи по четверо осіб і дали їм досє з інформацією про злочин - алібі, докази, розповіді свідків і трьох підозрюваних. Кожну групу з чотирьох студентів попросили з'ясувати, хто винний, хто вчинив злочин. У цьому експерименті було дві варіації. У певних випадках група складалася з чотирьох друзів, вони знали одне одного добре. В інших групах було троє друзів і незнайомиць. Ви вже здогадалися, до чого це я.

09:53 Очевидно, я зараз скажу, що групи із незнайомцем краще впоралися з завданням, і це так, дійсно краще. Власне, вони набагато ефективніше розв'язали питання. Групи з чотирьох друзів мали шанс на правильну відповідь лише 50/50. І це не так вже багато, коли йдеться про вибір із трьох. 50/50 - не дуже добре.

10:14 (Сміх)

10:16 Оті троє друзів і незнайомиць, а незнайомиць не мав додаткової інформації, справа була в іншому: його присутність змінювала бесіду, додавала незручності. Так для трьох друзів і незнайомця шанс дати правильну відповідь складав 75%. І це велика різниця у результатах.

10:34 Але думаю, насправді цікаво не те, що група з незнайомцем впоралася краще, а те, як вони почувалися. Коли Кетрін Філіпс опитувала групи з чотирьох друзів, вони казали, що добре розважилися і також добре попрацювали. Вони були самовдоволені. Троє друзів і незнайомиць не казали їй, що добре провели час - це скоріше було складно, вони почувалися ніяково... і їх сповнювали сумніви. Вони не вважали, що добре попрацювали, навіть коли так було. Думаю, це унаочнює виклик, з яким доводиться зіткнутися.

11:14

Бо так, - поганий шрифт, нетовариський незнайомиць, випадковий крок... Ці перешкоди допомагають розв'язати завдання, заохочують нас до творчості. Але ми не відчуваємо, що вони допомагають. Ми відчуваємо, що вони загородили шлях... І ми пручаємося. 11:39

Методичні рекомендації для тренерів щодо розроблення та проведення тренінгів

http://www.nsj.gov.ua/files/1514283803Metod%20recom_trainings.pdf

2. Стадії проведення тренінгу: що необхідно враховувати

2.1. Підготовка до проведення тренінгу (див. 3)

- **інтелектуальна підготовка:**

- а) формулювання/усвідомлення навчальних цілей та очікуваних результатів (с.9-11)
- б)

Питання на обговорення_2:

Сформулюйте навчальні цілі та очікувані результати тренінгу «Парламентські вибори в Україні 2019: судове врегулювання виборчих спорів»?

Скористайтеся табл. 1 на с. 12 Методичних рекомендацій.

- в) розробка/адаптація навчальних матеріалів
 - а. підбір змістовного матеріалу для досягнення навчальних цілей (с. 13-15)
 - б. структурування навчального матеріалу відповідно до інтерактивних методів навчання (с.16-17, 31-49)
 - с. послідовність видів навчальної діяльності відповідно до циклу навчання дорослих – схеми Колба (с. 59-60)

Питання на обговорення_3:

Який навчальний матеріал тренінгу «Парламентські вибори в Україні 2019: судове врегулювання виборчих спорів» відповідає таким фазам схеми Колба:

- актуалізація досвіду
- аналіз на обмірковування досвіду
- осмислення отриманих нових знань та їх теоретичне узагальнення
- можливість попрактикуватися?

Скільки циклів можливо використати під час проведення цього тренінгу?

- д) оволодіння навчальним матеріалом

Пам'ятайте, що щастя усміхається тим, хто пробує. Не лякайтеся великої кількості матеріалу, який треба вивчити до нової теми. Зосередьтеся на фіксації в пам'яті невеликої кількості найважливіших думок. Ви переконаєтеся, що така проста структура може бути дуже корисною.

... досвідчений скрипаль не просто грає музичний твір від початку до кінця знову і знову. Він зосереджується на найскладніших фрагментах твору – там, де пальці блудять, а думка не встигає за нотами. Під час самотійних занять вам слід робити

так само – зосереджуватися на найскладніших кроках розв'язувань і намагатися їх виконати.

Різниця між звичайними гравцями та гротмейстерами полягає у тому, що останні значно більше часу присвячують оцінюванню власних слабких місць і роботі із прогалинами. Це зовсім не те саме, що сидіти й грати в шахи для розваги. Але кінцевий результат може бути значно приємніший.

Оклі Барбара Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну / пер. з англ. Артем Замоцій. – К.: Наш формат, 2018. – С. 112

- e) формування/коригування програми (с.51-59)
- f) формування та оформлення роздавальних матеріалів (с. 62-63)
 - **емоційна підготовка**
- a) розуміння функцій тренера та їх чергування (с.с.67-68)
- b) налаштування
 - **організаційна/логістична/технічна підготовка**
- a) друк навчальних матеріалів
- b) технічне забезпечення (перехідники, клікери, проектор, ноутбук, звук для відео)

Приклад:

інтерв'ю з Дземюком – які асоціації це викликає?

- c) ознайомлення зі списком учасників та учасниць
 - до тренінгу тренер повинен поділити аудиторію на групи, враховуючи змістовне наповнення тренінгу, наприклад, типи практичних завдань, характер аудиторії: наявність учасників з одного суду/району, «проблемних» учасників та ін.;
 - визначити порядок відповідей груп на завдання;
 - передбачити можливі запитання та продумати відповіді/коментарі
- d) облаштування аудиторії/зали (кількість столів та розсадка учасників, де розташована президія, трибуна тощо)
- e) ?

2.2. Проведення тренінгу: основні лайфхаки (див. 4)

2.3. Зворотній зв'язок (feedback) (див. 5)

3. Підготовка до проведення тренінгу

- a) авторські v. стандартизовані курси
- b) обов'язкова v. варіативна складова тренінгу
- c) обсяг матеріалу та часові рамки (від 1/2 дня до 2-х днів)
- d) власний матеріал чи ні

3.1. Підготовка до тренінгу: Як адаптувати навчальний матеріал тренінгу «під себе»

- a) формулювання/усвідомлення навчальних цілей та очікуваних результатів
- b) розробка/адаптація навчальних матеріалів
- c) опрацювання навчальних матеріалів
 - a. вивчити текст?
 - b. розробити вправи?
 - c. доопрацювати РРТ?
- d) розширена програма тренінгу (з тренерськими нотатками)

3.2. Структурування навчального матеріалу відповідно до методів

Тренінг 1 день = 4 навчальні періоди по 1,20-1,30 год., які чергуються з 3-ма перервами: 2 перерви на каву/чай + обід

Як структурувати матеріал: 1,20=3x20 або 20+10+20+10 (робота в групах, презентація)

5-7 основних методів:

- 1) структурні вправи
- 2) міні-лекції з презентаціями РРТ
- 3) робота в малих групах з представленням результатів та їхнім обговоренням
- 4) мозковий штурм (із записами на фліпчарті)
- 5) індивідуальне завдання (таблиці, опитування)
- 6) демонстрація
- 7) експрес-опитування

Не обов'язково використовувати усі методи.

Одні методи більш ефективні, ніж інші для досягнення конкретних навчальних результатів.

Вибір методу має враховувати:

- принципи навчання дорослих;
- навчальні цілі і очікувані результати;
- зміст теми;
- можливості та інтереси аудиторії;
- умови тренінгу (час, зала, наявність технічних засобів і т.д.)
- можливості тренера.

Не плутайте методи навчання та інструменти!

Фліпчарт – не метод, а інструмент

Міні-лекції та презентації РРТ

Поєднання змістовної та презентаційної складових із врахуванням принципів навчання дорослих.

Між тим, що презентатор говорить, і тим, що показує, має бути повна відповідність.

«Промова і слайди вмикають два пізнавальні процеси одночасно, а спікеру потрібно майстерно поєднати ці процеси. (...) тож ви маєте заздалегідь спланувати, на що буде звернена увага аудиторії, і перевірити, чи не заважає складний для розуміння слайд вашим словам» (Том Ріеллі)

Андерсон К. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів / пер. з англ. О. Асташової. – К.: Наш формат, 2016. – С. 123

Питання на обговорення_4:

Скільки міні-лекцій (презентацій РРТ) та на яку тематику необхідно/достатньо для тренінгу «Парламентські вибори в Україні 2019: судове врегулювання виборчих спорів»?

Як зробити ці міні-лекції (презентації) ефективними?

Для побудови успішної презентації важливими є також логіка викладу і майстерні пояснення.

«Промова – це не контейнер чи корзина, яку ви наповнюєте змістом. Це процес, траєкторія. Ваша мета – перенести слухача в зовсім інше місце. Тож зробіть послідовність виступу такою логічною, щоб ніхто не загубився по дорозі» (Дебора Гордон)

Андерсон К. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів / пер. з англ. О. Асташової. – К.: Наш формат, 2016. – С. 89

Візуалізація

«Найкраща статистика, яку Ви коли-небудь бачили», відео TED

The best stats you've ever seen – Hans Rosling

Понад 13,4 млн. переглядів, переклад на 48 мов

https://www.ted.com/talks/hans_rosling_shows_the_best_stats_you_ve_ever_seen

Транскрипт

https://www.ted.com/talks/hans_rosling_shows_the_best_stats_you_ve_ever_seen/transcript

00:12 Біля 10 років тому я взявся викладати всесвітній розвиток шведським студентам. Це було після 20-ти років досліджень голоду в Африці разом з африканськими установами, тому я нібито вже мав дещо знати про світ. У нашому медичному університеті, Інституті Каролінська, я почав викладати курс «Всесвітнє здоров'я». Але коли ви отримуєте таку можливість, ви трохи

нервуєте. Я подумав, що якщо ті студенти, які до нас приходять, мають найвищі можливі оцінки у шведській системі середньої освіти, то вони, мабуть, знають все, що я збираюсь їм розказати. Тому я провів вхідне тестування. І одним із запитань, з якого я багато чого зрозумів, було таке: «У якій з країн із цих п'яти пар дитяча смертність вища?»

00:57 Я підібрав їх так, щоб у кожній парі країн рівень дитячої смертності відрізнявся вдвічі. Це означає, що різниця значно більша за похибку даних. Я не буду вас тестувати; це Туреччина з найвищим рівнем тут, Польща, Росія, Пакистан і Південна Африка. А це результати шведських студентів. Так я отримав довірчий інтервал, досить вузький, і зрадів звичайно: 1,8 правильних відповідей із п'яти можливих. Це значить, що викладач міжнародної охорони здоров'я тут потрібен, (сміх) і потрібен мій курс.

01:33 Але одного пізнього вечора, коли я складав звіт, я таки справді зрозумів своє відкриття. Я показав, що найкращі шведські студенти статистично знають про світ значно менше, ніж шимпанзе. (Сміх) Бо шимпанзе отримали б половину балів. Якби я дав їм два банани з Шрі Ланкою і Туреччиною, вони б вгадали в половині випадків.

01:57 Але зі студентами все не так. По-моєму, проблема не в незнанні: вона в упередженому ставленні.

02:04 Я також провів неетичне дослідження викладачів Інституту Каролінська, (Сміх) який видає Нобелівські премії в медицині, і тут вони на рівних з шимпанзе. (Сміх) Ось тут-то я зрозумів гостру необхідність поширювати інформацію, оскільки дані про те, що відбувається в світі, про здоров'я дітей в кожній країні, цілком доступні.

02:26 Ми створили цю програму, що відображає все так: кожен кружечок це країна. Ця країна, ось тут, це Китай. Це — Індія. Розмір кружечка відповідає кількості населення, а на цій осі я розмістив рівень народжуваності. Бо мої студенти, вони сказали, дивлячись на світ, коли я їх спитав, «То що ви думаєте про світ?» По-перше, я зрозумів, що свої знання вони черпали в основному з коміксів. (Сміх) Вони сказали: «Світ досі ділиться на "нас" і "них".» «І "ми" це Західний світ, а "вони" — це третій світ.» «А що ви вважаєте Західним світом?», спитав я. «Ну, це довге життя і малі сім'ї, а третій світ — це коротке життя і великі сім'ї.»

03:09 Саме це я зобразив. Тут коефіцієнт народжуваності, кількість дітей на одну жінку, одна, дві, три, чотири, аж до близько восьми дітей на жінку. Ми маємо дуже хороші дані з 1962 (приблизно 1960) про розміри сімей у всіх країнах. Похибка даних невелика. Тут я розмістив очікувану тривалість життя при народженні, від 30-ти років у деяких країнах, до 70-ти років. У 1962-му, тут дійсно була група країн, індустріальні країни, в них були малі сім'ї — і довгі життя. А це були країни, що розвиваються: вони мали великі сім'ї і відносно короткі життя. Отже, що відбулося з 1962-го? Ми хочемо побачити зміни. Чи мають рацію студенти? Чи досі є два типи країн? Чи ці країни, що

розвиваються, тепер мають малі сім'ї і живуть тут? Чи в них тепер більша тривалість життя і вони ось там?

03:58 Подивімося. Ми запускаємо світ. Це все доступна статистика ООН. Поїхали. Бачите? Ось Китай, рухається до кращого здоров'я, ось. Ось зеленим латиноамериканські країни, рухаються до менших сімей. Ось тут жовті – арабські країни, у них збільшуються сім'ї, ні, збільшується тривалість життя, але не сім'ї. Африканські – зелені тут внизу. Вони досі залишаються тут. Ось Індія. Індонезія рухається досить швидко. (Сміх) Тут, у 80-х, бачимо, Бангладеш досі серед африканських країн. І ось, Бангладеш, – це диво, що відбувається у 80-х: імами починають підтримувати планування сім'ї. Вони рухаються вгору в той кут. І у 90-х, бачимо жахливу епідемію ВІЛ, яка тягне вниз тривалість життя в африканських країнах, а всі інші рухаються вгору в той кут, де ми бачимо довгі життя і малі сім'ї, і ми маємо абсолютно новий світ. (Оплески) 05:02

Демонстрація відео може мати різні цілі, в т.ч. – як спосіб викладення умов ситуативного завдання.

Запам'ятовуються приклади та емоційний досвід.

Питання на обговорення_5:

Якщо у Вас є тренерський досвід, як Ви адаптували/підлаштовували навчальний матеріал?

Які інструменти та техніки Ви при цьому застосовували?

Цінується те, що пройшло з труднощами

Приклад:

індивідуальне завдання (заповнення таблиці/аналітичної схеми)

Індивідуальне завдання

Заповніть таблицю за опрацьованими рішеннями ЄСПЛ

Рішення ЄСПЛ	Суть скарги (у чому полягала відмінність у поведженні і у зв'язку з реалізацією якого права, гарантованого Конвенцією?)	Захищена ознака	Зразок для порівняння	Чи була відмінність у поведженні об'єктивно і розумно виправдана?	Зміст рішення ЄСПЛ
Пічкур проти України					
Бьорден проти					

Сполученого Королівства					
Алексєєв проти Росії					
Кіютін проти Росії					
Тімішев проти Росії					
Сейдіч і Фінці проти Боснії та Герцєговини					
D.H та інші проти Чеської Республіки					
Фєдорченко та Лозенко проти України					

Робота в малих групах:

Як структурувати навчальний матеріал тренінгу «Парламентські вибори в Україні 2019: судове врегулювання виборчих спорів»:

- міні-лекції
- робота в малих групах
- експрес-опитування
- мозковий штурм
- індивідуальні завдання
- інші методи?

У якій послідовності застосовуватимуться ці методи під час тренінгу?

4. Проведення тренінгу: Лайфхаки

- a) створення «навчальної атмосфери»
 - визначити правила роботи під час тренінгу (повага, вимкнені телефони тощо);
 - обов'язково робити структурні вправи
 - орієнтуватися в роздавальних матеріалах та за потреби швидко знайти потрібне (умови завдання, роздруковку презентації, витяги з НПА тощо),
 -
- b) «керування ходом тренінгу»
 - дотримуватися програми і розкладу,

- чітко озвучувати завдання і умови (час, фази літування, формат представлення результатів і т.п.), визначити порядок відповідей груп на завдання (озвучувати чи не – залежно від мети);
- прокоментувати відповіді груп та зробити висновок в кінці кожної вправи,
- під час презентації з використанням слайдів PowerPoint тренер повинен слідкувати за аудиторією, за їхнім сприйняттям та реакцією, а не за слайдами, та давати час учасникам осмислити отриману інформацію
- не відволікатися;

с) чергування різних методів/врахування різноманітності аудиторії

Чергування означає виконання завдань, що вимагають різних стратегій.

Насправді опанувати нову тему означає навчитися вибирати й використовувати відповідну техніку розв'язання. Єдиний спосіб цього навчитися – розв'язувати завдання, що вимагають різних технік. Щойно ви опанували основи якоїсь техніки, почніть чергувати у своїй практиці завдання різних типів. Інколи це зроби доволі складно. Наприклад, певний розділ книжки часто присвячений окремій техніці, і, перегортаючи сторінку, ви вже знаєте, яка саме техніка застосовуватиметься. Але зробіть усе можливе, щоб «міксувати» навчання. ... Варто привчити мозок до думки, що недостатньо просто знати, як застосовувати певну техніку: потрібно також знати, коли її слід застосовувати.

Пам'ятайте: одна з поширених ілюзій знання полягає в тому, щоб продовжувати тренувати навички, яких ви вже набули, адже розв'язувати знайомі завдання легко, і це дає відчуття успіху. Якщо чергувати різні теми (наприклад, готуючи до тесту, розв'язувати завдання з різних розділів підручників), інколи може скластися враження, що це ускладнює навчання. Але насправді так ви засвоюєте «глибше».

Оклі Барбара Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну / пер. з англ. Артем Замоцій. – К.: Наш формат, 2018. – С. 80-81

d) чергування інтенсивності/відчуття ритмів

e) досягнення навчальних цілей

- у ході виконання завдань та обговорень пояснювати проблемні моменти, ключові питання тощо, а не давати готову правильну відповідь,
- коригувати помилки, які виникають в учасників під час сприйняття навчального матеріалу у ході міні-лекцій, виконанні завдань, обговорень тощо
- за потреби уміти зобразити навчальний матеріал схематично,

f) реагування на виклики

- «випереджуючі запитання аудиторії»
- емоції учасників та учасниць
- специфічні запити аудиторії
-

Труднощі у проведенні тренінгу, які найчастіше виникають

Питання для обговорення_6:

«Краще бути готовим, аніж шкодувати». До чого тренеру варто бути готовим?

- a) «проблемні» учасники
- b) недотримання програми/розкладу
- c) навчальний матеріал: забагато – замало, сприймається – не сприймається
- d) часові рамки, передбачені програмою: замало часу – тренінг затягується і порушується структура, логіка; забагато часу – учасники не заняті, теж порушується хід тренінгу
- e) ?

Типові помилки тренерів:

- a) немає чітких навчальних цілей
- b) потік інформації (не структурована робота)
- c) підміна змісту («коронна тема»), відхід від теми
- d) нехтування принципами навчання дорослих (не-інтерактивне навчання/пасивне слухання, нехтування структурними вправами і т.д.)
- e) нерозуміння динаміки групової роботи
- f) недотримання часових рамок («давайте без перерв і швидше закінчимо»)
- g) непідготовленість (змістовна та емоційна)
- h) нав'язування власної точки зору, прагнення переконати
- i) «зіркова хвороба»
- j) особистий інтерес
- k) та ін.

Наприклад, мета тренінгу:

- гарно провести час
- поставити «галочку»
- заробити
- відволіктися від справ та ін.

Питання для обговорення_7:

Дилема: добре чи «як небудь»

Навчальний процес часто є парадоксальним. Одна й та сама річ може бути нагальною потребою для навчання й одночасно створювати перешкоди. Щоб розв'язувати задачі, треба висока концентрація. Але вона ж може заблокувати нам такий важливий доступ до свіжих підходів. Суттєвим є успіх, але невдача також може

зіграти корисну роль. Наполегливість є ключовою рисою для навчання, але її надмір спричиняє непотрібні розчарування.

Оклі Барбара Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну / пер. з англ. Артем Замоций. – К.: Наш формат, 2018. – С. 51

5. Зворотній зв'язок (feedback)

Зворотний зв'язок – це вулиця з двостороннім рухом. Тренери та учасники надають зворотний зв'язок один одному. Ось як це має працювати. Тренери потребують зворотного зв'язку, щоб дізнатися, наскільки добре вони задовольняють потреби учасників, що працює найкраще, і як працювати ще краще. Учасникам потрібний зворотний зв'язок для підтримання процесу навчання і розуміння, чи вони рухаються у потрібному напрямку (щоб відрізнити рух від прогресу).

Марк Сігал. Як навчати. С. 184

Матеріали для викладачів (тренерів) на сайті Національної школи суддів України

<http://www.nsj.gov.ua/ua/na-dopomogu-vikladachu/>

Успіхів та натхнення Вам!